

Vleesgeworden liefde

Omwille van ons heil
Een introductie in enkele grondlijnen van de
katholieke geloofsleer

Deel 2

**VLEESGEWORDEN LIEFDE
OVER DE PERSOON VAN JEZUS DE CHRISTUS**

Robert Jan Peeters

Rotterdam 2022

voor Clara
voor Jasper
voor Eva

tekst: Robert Jan Peeters
vormgeving: Robert Jan Peeters
© Robert Jan Peeters
Rotterdam 2022

ISBN 9789403668352

Inleiding

In Volhardende trouw. Over schepping, zonde en genade, het eerste deel van de trilogie Omwille van ons heil. Een introductie in enkele grondlijnen van de katholieke geloofsleer, zijn de contouren van de christelijke opvatting over schepping, zonde en genade uiteengezet en met elkaar in verband gebracht. De schepping als in essentie een heilsgebeuren en de zonde als ten diepste ontrouw aan de schepping doen beide een beroep op Gods volhardende trouw: dat Hij waakt over zijn schepping en dat Hij de mens bewaart bij de liefde als de vrijheid voor God en de medemens. Door dit genadevol handelen van God wordt de mens, post lapsum, weer tot zichzelf gebracht. Jezus Christus is naar christelijke overtuiging daarbij het verbindend midden, Hij is Gods heil en Gods trouw in persoon. Tot zichzelf komen is voor de mens daarom geloven in Jezus Christus; in en door Hem wordt de mens hersteld (technisch: gerechtvaardigd). In dit voorliggende tweede deel van Omwille van ons heil, getiteld Vleesgeworden liefde. Over de persoon van Jezus de Christus, wordt nader op de persoon van Jezus Christus, Gods definitieve openbaring, ingezoomd en daarmee een specifiek onderdeel van de christologie nader uitgewerkt. Deel 3, Bevrijdend erbarmen. Over het werk van Jezus de Christus, zal handelen over aspecten van heil en bevrijding in christelijk perspectief en in een historische context en daarmee onderdelen uit de soteriologie aan de orde stellen.

Ook dit boek is, als bewerking van een collegereeks aan een opleiding voor pastorale beroepskrachten, een studieboek. Het is bedoeld om kennis te laten maken met markatiepunten van het christelijk geloof naar rooms-katholieke opvatting. Het aldus verkregen inzicht is mogelijk een stap op weg naar een eigen engagement met het geloof. Geloof is nu eenmaal meer dan beleving alleen.

Welke gedachtelijn wordt in dit boek gevolgd?

Jezus de Christus. Over wie hebben wij het dan? Als dat methodisch is verantwoord kan het ook inhoudelijk worden uitgewerkt. Aan de orde is de levensoriëntatie van Jezus maar ook de wijze waarop in Hem normatieve geloofsarticulaties zijn herkend en bevestigd en daardoor exclusief zijn geworden. Vervolgens wordt onderzocht hoe hetgeen in de levensoriëntatie van Jezus centraal stond, God en de medemens, in het getuigenis van de Kerk

is bewaard en doorgegeven en wel specifiek met het oog op de persoon van Jezus Christus. Kernnoties zijn dan: Hij is Zoon van de Vader, God en mens.

De opbouw van dit boek is van hieruit de volgende.

In de theologie geldt de christologie als een deeldiscipline en heeft, gerelateerd aan haar specifieke object, een bijzondere plaats. In deze uiteenzetting wordt begonnen met een analyse van de naam Jezus Christus en wordt het methodisch onderscheid gehanteerd tussen de historische Jezus en de Christus van de gelovigen. Een inzet die vertaald wordt naar een christologie die met twee woorden spreekt. Die invalshoek is gerelateerd aan centrale structuurcomponenten in deze reflectie namelijk dat er sprake is van een specifieke dynamiek tussen openbaring, ervaring en interpretatie. Bovendien wordt langs deze weg duidelijk hoezeer de pluriformiteit aan Jezusbeelden in het getuigenis van het Nieuwe Testament samenhangt met de dynamiek van de openbaring zelf. Om dat te expliciteren worden de verschillende Jezusbeelden in het Nieuwe Testament toegelicht en ondervraagd op hun gemeenschappelijke contouren van het leven en het werk van Jezus. Dat krijgt vervolgens een plaats in het kader van drie theologische scharniermomenten: de menswording, de kruisiging en de verrijzenis van Jezus Christus. Deze drie momenten worden in hun samenhang en pastoraal-theologische pointe toegelicht. Daarbij is het van belang aandacht te besteden aan enkele in het Nieuwe Testament gehanteerde hoogheidstitels voor Jezus. Zij zijn vrucht van theologische duiding en geven verdere theologische duiding richting en norm en vormen zo een illustratie van de samenhang van de drieslag openbaring, ervaring en interpretatie.

Na een analyse van de naam Jezus Christus en een nader onderzoek van de Schriftuurlijke context wordt vervolgens aandacht gevraagd voor de kerkelijke hermeneutiek van het Jezusverhaal. Bedoeld wordt hier de wijze waarop in de Kerk en tegen de achtergrond van haar maatschappelijke emancipatie het Jezusgebeuren zoals verhaald in het Nieuwe Testament vanuit zijn eigen dynamiek voor het leven van de Kerk verder wordt verdiept. Dat leidt allereerst tot een uitwerking van de relatie tussen Jezus en God en krijgt dogmatisch verdichting in het nadenken over de triniteit zoals dat in een specifieke variant door het Concilie van Nicea in 325 tot standaard verheven is. De wordingsgeschiedenis en ook de uitwerking van die dogmatische positionering worden uitgewerkt.

Het dogma van de triniteit over de generieke en numerieke wezensgelijkheid tussen Vader en Zoon roept de vraag op hoe de vleeswording van Gods Zoon te verstaan is. Deze vraagstelling staat in het laatste deel van dit boek centraal. Hoe zijn God en mens in Christus verbonden? Op het Concilie van Chalcedon in 451 heeft de Kerk zich met deze vraag bezig gehouden en werd een unio personalis geformuleerd, beter bekend als de leer van de twee naturen van Christus: Hij is volledig God en volledig mens, de ene persoon in twee naturen. Over Christus moet altijd met deze twee woorden gesproken worden. Daarmee is de hermeneutische insteek van het begin dogmatisch verankerd.

Voor wat betreft de didactiek die het beste bij deze stof past, wordt verwezen naar *Volhardende trouw*, Omwille van ons heil deel 1, pagina's 7-9 waar met behulp van de catechetische instructie *De catechizandis rudibus* van Aurelius Augustinus (354-430) de contouren zijn opgetekend van wat een narratieve en pastorale didactiek genoemd kan worden. Dat komt kort gezegd neer op het navolgende.

1. Lesgeven betekent het vertellen van een verhaal.
2. Het vertellen van een verhaal heeft te maken met het aanreiken van een perspectief.
3. Het aanreiken van een perspectief veronderstelt betrokkenheid en engagement en roept die ook op.

De lezer wordt gevraagd deze didactische insteek voor ogen te houden: het gaat om de samenhang en synthese opdat het christelijk getuigenis wordt herkend en ervaren kan worden als een ontwerp dat de moeite van het engagement waard is.

Net als in *Volhardende trouw* zijn sommige citaten in een vreemde taal omwille van de vlotte leesbaarheid van de tekst lichter afgedrukt. Tenzij anders aangegeven wordt de heilige Schrift geciteerd in de Willibrordvertaling.

Lectori Salutem!

Inhoudsopgave

Vleesgeworden liefde

Over de persoon van Jezus de Christus

Inleiding	5
Inhoudsopgave	8
Hoofdstuk 1. Over wie hebben wij het?	11
1.1. Een naam-analyse	11
1.2. De Schrift	18
1.2.1. Jezusbeelden	19
1.2.2. Hoogheidstitels	29
1.3. Christologie als discipline	41
1.3.1. Nieuw paradigma	44
1.3.2. Godskennis	48
1.3.3. De historische Jezus	56
1.4. De levensoriëntatie van Jezus	64
1.4.1. Inzet voor de zaak van God	65
1.4.2. Aanbod van gemeenschap	70
1.5. Menswording, kruisiging, verrijzenis	76
Hoofdstuk 2. Zoon van de Vader	93
2.1. Jezus en God	93
2.2. Ondertussen: emancipatie van het christendom	96
2.3. Op weg naar Nicea	98
2.4. Geen rechte lijn	112
2.5. Het Concilie van Nicea	114
2.6. De geloofsbelijdenissen	121
Hoofdstuk 3. God en mens	131
3.1. Een nieuwe vraag	131

3.2.	Schoolvorming	135
3.3.	Op weg naar Chalcedon	141
3.4.	Tussenstop Efeze	145
3.5.	Het Concilie van Chalcedon	148
3.6.	De geloofsbelijdenissen	160

*Jezus Christus:
'viam veritatis
nobis
in seipso
demonstravit'*

Thomas van Aquino
Summa Theologiae III, prooemium

*Van Hem is er alleen een Naam
- de Naam waarmee God zelf Hem genoemd heeft.
Het woord 'Jezus Christus' zegt geen
algemeen begripsbeeld uit,
maar iets unieks;
Hem die toen onder ons trad
en wie het ons verlossende lot overkwam.
Wat Hij is, openbaart Hij alleen zelf.*

Romano Guardini
De menselijke werkelijkheid van de Heer

HOOFDSTUK 1. Over wie hebben wij het?

Het christendom is een religie van de persoon. Het gaat God om menswording. Hij openbaart deze bedoeling door haar aan zichzelf te realiseren. God is mens geworden, definitief en ten volle -aan den lijve- in Jezus Christus (Hebr. 1,1-4; vergelijk Gal. 4,4; Ef. 1,10). Gefundeerd in en gemotiveerd door deze menswording komt de mens tot zichzelf en wel in zijn relatie met God en in zijn relatie met zijn medemens. Christus is bij dit alles het scharnierend midden.

Het is dan ook niet toevallig dat in een voor de christologie centrale perikoop in de heilige Schrift gevraagd wordt naar de persoonlijke relatie met deze Christus. 'Jezus nu trok met zijn leerlingen naar de dorpen rond Caesarea van Filippus. Onderweg stelde Hij aan zijn leerlingen de vraag: 'wie zeggen de mensen dat Ik ben?' Zij antwoordden Hem: 'Johannes de Doper, anderen zeggen Elia en weer anderen, dat Gij een van de profeten zijt'. Daarop stelde Hij hun de vraag: 'maar gij, wie zegt gij dat Ik ben?' (Mc. 8,27-29; vergelijk Mt. 16,13-15; Lc. 9,18-20). Dat maakt duidelijk: het christendom is ook een religie van het persoonlijk engagement. Elke generatie opnieuw weet zich geconfronteerd met deze door Jezus zelf gestelde vraag. Iedereen die de vraag hoort en gehoor geeft is aangesproken na te denken over wie Jezus is en welke betekenis Hij heeft, steeds te verstaan als een uitdrukkelijk persoonlijke uitnodiging en daarbij steunend op wat door anderen al eerder gelovig over Hem is verwoord. Het is immers de context van de Kerk als synchrone en diachrone gemeenschap van volgelingen van Jezus Christus waarin dit Schriftwoord, deze vraag heeft geklonken en klinkt en een antwoord heeft gevonden en vindt. Jezus van Nazareth, Jezus de Christus, deze Jezus over wie hebben wij het dan eigenlijk? Waarom en hoe wordt over Hem gesproken als Gods heil en Gods trouw in persoon?

1.1. Een naam-analyse

Dat het christendom een religie is van de persoon, betekent dat het didactisch opportuun is een uiteenzetting over Jezus de Christus te beginnen met een reflectie op de naam Jezus Christus. Jezus is de Christus, dat is de centrale

inhoud van het nieuwtestamentisch getuigenis en de kern van de belijdenis van de Kerk. Wat wordt met die naam gezegd?

Jezus en Christus

De voornaam Jezus is de vergriekste vorm (Ἰησοῦς) van het Aramese Jesjoea (ܝܫܘܥ) of Jesjoe (ישׁוּעַ) die als verkleinwoorden gelden van Jehosjoea (יְהוֹשֻׁעַ), dat zoveel betekent als 'JHWH helpt, redt'. De naam Jezus is dus al een programma. Niet alleen dat Jezus zelf zich geheel en al betrokken wist op de reddende nabijheid van God, deze eigennaam duidt ook aan dat Jezus heel zijn leven en werken in dienst zal stellen van de daadwerkelijke verkondiging van Gods heilsboodschap. Beide aspecten, dat God bevrijding schenkt en dat Jezus het is die dat in en door zijn leven op een beslissende manier duidelijk heeft gemaakt, leidden tot de overtuiging dat in de persoon van Jezus Gods liefde voor de mens manifest is geworden.

Naar christelijke overtuiging is redding verbonden met geloof in Jezus, die de Christus wordt genoemd (Joh. 3,15-18).

Wat op een achternaam lijkt, Christus, is van oudsher een belijdenis. De titel Χριστός is de Griekse vertaling van het Hebreeuwse masjiach (מָשִׁיחַ) messias, in het Nederlands te vertalen als gezalfde. De zalving van iemand betekent Bijbels gesproken dat die betreffende persoon door God in een bepaalde functie of in een zeker ambt wordt aangesteld en voor die specifieke taak bekwaam wordt gemaakt. Zo werden koningen (vergelijk 1Sam. 9,16; 10,1; 16,13; 24,7; 1Kon. 1,39; 19,15v.) en priesters (vergelijk Ex. 28,41; 29,7; 40,15; Lev. 4,3; 8,12; Ps. 133,2) gezalfd en bij gelegenheid ook profeten (vergelijk 1Kon. 19,16; Jes. 61,1) en zelfs vreemde overheersers (vergelijk Jes. 45,1). Steeds met de bedoeling instrument te zijn bij de uitvoering van Gods plan en steeds nadrukkelijker begrepen, geconcentreerd op één persoon, als een eschatologische aanduiding en in termen van een toekomstig koning. Jezus gold voor zijn volgelingen als Gezalfd bij uitstek hoewel Hij zelf sporadisch en eerder indirect naar die titel heeft verwezen (vergelijk Mt. 14,61v.; 16,16v.; Lc. 4,41; Joh. 4,25v.; 11,27). Zijn volgelingen konden Hem evenwel niet anders verstaan dan als de met Gods Geest vervulde met wiens komst en met wiens kruisiging en verrijzenis de volheid der tijden aangebroken was. Die duiding van zijn persoon had ontegenzeggelijk te maken met waar Jezus in godsnaam

mee bezig was: Hij genas zieken, dreef duivels uit, had bekommernis om weduwen en wezen en ging de omgang met tollenaars en zondaars niet uit de weg. Aldus zagen zij in Hem de oudtestamentische belofte van de eindtijdelijke gezalfde die het Rijk Gods aankondigt en in zijn leven en sterven vervult, gestalte krijgen.

De zaak van Jezus is de zaak van God, Hem verwerpen is God verwerpen en beslist over leven en dood. 'Ik ben de verrijzenis en het leven. Wie in Mij gelooft, zal leven, ook al is hij gestorven' (Joh. 11,25).

De intieme verbintenis tussen Jezus en God, al onderlijnd door de toekenning van de titel Christus, kan ook op tekstueel niveau worden geïllustreerd. De uitdrukking τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ in Mc. 1,1 kan grammaticaal zowel een genitivus subjectivus als een genitivus objectivus aanduiden, kan vertaald worden als het evangelie van Jezus en als het evangelie over Jezus. Het eerste geeft de verkondigende activiteit van Jezus zelf aan, het tweede verwijst naar de verkondigende dienst van de leerlingen. Beide aspecten worden in één en dezelfde uitdrukking bijeengehouden. Enkele verzen verderop (Mc.1,14) heet het evangelie dan geprononceerd τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ het evangelie van of over God. Persoon en werk van Jezus en de verkondiging over Hem als de Christus staan in dienst van Gods Rijk. Dat kan verder worden uitgewerkt.

Jezus, de Christus

Christologisch spreken is altijd spreken met twee woorden en wordt bepaald door een spanningsboog waarin beide aspecten voortdurend op elkaar betrokken zijn. Enerzijds gaat het daarbij om de historische Jezus en anderzijds om de Christus van de gelovigen. Onder de historische Jezus wordt verstaan de historische werkelijkheid van Jezus van Nazareth in zijn concrete handelen. Dat is nader te preciseren als zijn empirische individualiteit (de realia van zijn bestaan) en zijn existentiële individualiteit (het engagement op grond waarvan Hij tot keuzes en beslissingen gekomen is). Met de Christus van de gelovigen is aangesproken de meervoudige en pluriforme wijzen waarop dit Jezusgebeuren door zijn volgelingen werd ervaren en in de taal en de culturele context van hun dagen ter sprake is gebracht. Beide aspecten zijn niet los te verkrijgen maar gaan ook niet in elkaar op. Zij verhouden zich zo ongeveer als woord en antwoord en veronderstellen een verhouding waarin

sprake is van een continuüm en van een tegenover, van continuïteit en van discontinuïteit. Het is van belang de betekenis en de consequentie van dit hermeneutisch onderscheid goed voor ogen te houden.

Als eerste moet worden gezegd dat een direct beroep op de historische Jezus niet mogelijk is. Wij kennen Hem niet anders dan door en in het gelovig schriftelijk getuigenis van zijn volgelingen, waarvan de meesten Hem niet persoonlijk hebben gekend. Met 'Christus' wordt het gelovig effect verwoord dat Hij op hen had. Om geen misverstand te laten ontstaan: de leerlingen maken Jezus niet tot de Christus maar zij herkennen Hem als zodanig. Christus is geen eretitel die zij Hem toekennen omdat zij zo onder de indruk van Hem waren, maar Jezus *is* de Christus en daarom konden zij Hem aldus betitelen. Hun getuigenis (dat *déze* Jezus de te verwachten Christus is) heeft werkelijkheidswaarde en is, dat is verondersteld, waarheidsgetrouw. Die ordening is van belang want juist dan kan er bij alle indirectheid toch ook sprake zijn van (een zekere) continuïteit tussen de historische Jezus en de Christus der gelovigen. De evangelies hebben daarbij een bijzondere plaats: het zijn getuigenissen, te onderscheiden naar datering, sociale context en theologische intentie, die op basis van de verrijzeniservaring als het ware van binnenuit duidelijk willen maken wie Jezus is en dat doen door de lezer deelgenoot te maken van zijn levensverhaal. Christus is Jezus van Nazareth door gelovige ogen gezien: als de verrezen Gekruisigde. Er is overigens een bescheiden aantal extra-testamentaire bronnen (onder andere Suetonius, Tacitus, Plinius de Jongere) waaruit het historisch bestaan van Jezus *sec* (het dat) als bevestigd kan gelden; over het wat en het hoe van Jezus staan ook nog apocriefe bronnen ter beschikking die, daarom zijn ze apocrief, niet als canoniek worden beschouwd.

De historische Jezus is, dat moet vervolgens worden gezegd en vastgehouden, norm en criterium van alles wat anderen over Hem zeggen. In die zin geldt Hij als het blijvende tegenover, de permanente onderbreking ook van Schrift en Kerk. De belijdenis stoelt immers op een werkelijkheidservaring, heeft dus een harde historische kern ook al is die, zoals gezegd, niet anders kenbaar dan *in* het kerugma. Over Christus kan dus niet om het even wat beweerd worden

De leerlingen kwamen tot hun getuigenis op grond van dat wat zij in Jezus zagen en met Hem meemaakten en in sommige situaties door wat Jezus over zichzelf zei. Hun respons werd bepaald door de concrete aard en inhoud van

het gesprek en de omgang met Jezus zoals daar vanuit de verrijzenis een alles verhelderend licht op scheen. Zó was Hij en zo handelde Hij, dít zei Hij over zichzelf en zijn eigen boodschap, dus zó moest (vergelijk Hand. 4,20) men wel over Hem spreken.

In de vraag naar de historische Jezus wordt vastgehouden dat God een God van mensen is, met hen geschiedenis maakt en optrekt als zijn volk. Jezus is immers geen mythos maar een man van vlees en bloed. Hier is ook de plaats waar de vraag naar de historische betrouwbaarheid van de evangeliën haar hermeneutische pointe heeft en historisch-kritisch onderzoek zijn doel en noodzaak vindt.

Oei

Wat betekent deze methodische insteek voor een pastoraal verantwoord christologisch spreken? In ieder geval dat openbaring en ervaring bij elkaar horen. Nu valt openbaring ons toe doch is nooit toevallig. Openbaring is slechts waarneembaar in en door menselijke ervaringen. God handelt aan en in de geschiedenis en spreekt tot mensen in hun sociaal-culturele context. Er is daarbij theologisch sprake van een tweevoudige aanpassing door God (*accommodatio Dei*): dat God zich openbaart en dat Hij dat op een voor mensen verstaanbare wijze doet. Heil van God wordt namelijk ervaren als bevrijding van wat mensen in hun concrete leefwereld knecht en bezwaart. Dat is geen abstractum en het kan toen wat anders zijn geweest dan wat het nu is, zoals het ook voor deze of gene kan verschillen of verschild hebben.

In de spanningsvolle eenheid van openbaring en ervaring speelt bovendien interpretatie altijd een belangrijke rol (dat wordt hier de oei-driehoek genoemd, waarmee in essentie een belangrijk onderdeel van de hermeneutiek van Edward Schillebeeckx (1914-2009) is aangeduid). Want de mens is historisch bepaald: als kind van zijn tijd is hij steeds behept met voorstellingen van wat heil en onheil, schuld en rechtvaardigheid zouden kunnen betekenen. Dat was uiteraard niet anders voor de volgelingen van Jezus. Vanuit de hen voorgegeven interpretatiemodellen (bijvoorbeeld: zij leefden in de verwachting van de komst van de gezalfde en hadden vanuit het Oude Testament daar ook een idee bij) ordenden zij de ervaren openbaring in hun leefwereld in. Dat heeft een algemeen element (iedereen is deel van een cultuur) en laat meer specifieke aspecten zien (binnen die cultuur zet men

eigen accenten). Het kleurt hun ervaring van de openbaring en stelt het tevens onder kritiek. Want hun interpreterende ervaring wordt opgeroepen door iets wat op hen toekomt, namelijk Gods openbaring in de objectiviteit van de historische Jezus. Het ter sprake brengen van openbaring is dus een proces dat noodzakelijk interpretatie insluit, openbreekt en weer oproept! Een keten van geloofsverstaan die fundamentealtheologisch als traditie wordt benoemd (en naar *communio* verwijst) en waar voor de christologie de perikoop Mc. 8,27-29 ('maar gij, wie zegt gij dat Ik ben Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι?') een motor van is. De ene Jezus ('plenitudo totius revelationis', laten de kerkvaders van Vaticanum II noteren -dogmatische constitutie over de goddelijke openbaring Dei Verbum 2) roept, uit de aard der zaak, meerdere getuigenissen op. Pluriformiteit van geloven (geloofsverwoordingen) is daarmee theologisch een effect van openbaring als historisch gegeven, een consequentie van Gods accommodatio.

Ieder gelovig nadenken over Jezus Christus wordt bepaald door de hermeneutische spanningsboog tussen de historische Jezus en de Christus van de gelovigen. Het optreden van Jezus -uiteindelijk als de Verrezen- was zodanig dat zij Hem niet anders konden betitelen dan als de Christus, Gods Gezalfde.

'Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader tenzij door Mij. Als gij Mij zoudt kennen, zoudt gij ook mijn Vader kennen. Nu reeds kent gij Hem en ziet gij Hem.' Met die woorden brengt Jezus deze spanningsboog zelf op een noemer (Joh. 14,6v.). In het spreken met twee woorden gaat het daarom ten diepste om deze dimensie: het verstaan van Jezus van Nazareth in zijn intimiteit met God en zijn verkondiging van Gods reddende nabijheid. Dat onttrekt zich aan een louter historische verificatie en is vóór alles een geloofsoptie. Daarin worden volgelingen tot christenen (vergelijk Hand. 11,26).

Samenvattend. Het christendom gaat over een persoon en is gericht op menswording en wel middels een persoonlijke relatie met God en de naaste. Jezus Christus is van al deze relaties het archimedisch punt. Het is passend de christologie te laten beginnen met een reflectie op die naam.

1. De naam Jezus betekent God redt, helpt. Dat geldt voor Jezus zelf en laat diens programma zien. De titel Christus betekent gezalfde. Deze Jezus is

Gods Gezalfde, instrument bij de uitvoering van Gods heilsplan. Hij is Gods heilsplan.

2. De naam Jezus duidt op de historische Jezus van Nazareth en de titel Christus is de gelovige herkenning en beaming van diens heilsbetekenis. Beide zijn in zekere zin op elkaar betrokken als Woord en antwoord, zijn wel te onderscheiden maar niet te scheiden. In hun verhouding is sprake van een continuüm en van een tegenover.
3. Woord en antwoord verwijzen naar de dynamiek tussen openbaring, ervaring en interpretatie. De openbaring wordt op een bepaalde manier (interpretatie) waargenomen (ervaring). Aangezien het Woord niet samenvalt met het antwoord kan een interpretatie ook weer opengebrouwen worden, hetgeen tot nieuwe ervaring kan leiden -Deo volente (openbaring). Dit alles vindt plaats in de Kerk als levend organisme en staat onder leiding van de heilige Geest en het leergezag van de Kerk (vergelijk Hand. 15,28).

In de Catechismus van de Katholieke Kerk wordt deze fundamentele methodisch-hermeneutische insteek als volgt belicht.

‘De naam Jezus betekent dat de naam van God zelf tegenwoordig is in de persoon van zijn Zoon, die mens geworden is voor de algehele en definitieve verlossing uit de zonde. Het is de goddelijke naam die alleen het heil brengt’ (Catechismus van de Katholieke Kerk 432 -voortaan CKK). Christus ‘wordt de eigenaam van Jezus alleen, omdat Hij op volmaakte wijze de goddelijke zending vervult die het woord tot uitdrukking brengt.’ (CKK 436)

‘Veel zaken waardoor de menselijke nieuwsgierigheid met betrekking tot Jezus geboeid wordt, komen niet voor in de evangelies. Er wordt bijna niets gezegd over zijn leven in Nazareth en zelfs een groot gedeelte van zijn openbare leven komt niet ter sprake. Wat in de evangelies geschreven staat, dat is opgetekend, ‘opdat gij moogt geloven dat Jezus de Christus is, de Zoon van God, en opdat gij door te geloven leven moogt bezitten in zijn naam’ (Joh. 20, 31).’ (CKK 514)

‘De evangelies zijn geschreven door mensen die hoorden tot de eerste gelovigen en die anderen in dit geloof wilden laten delen. Toen zij eenmaal in het geloof de persoon van Jezus hadden leren kennen, hebben zij de sporen van zijn mysterie in heel zijn aardse leven kunnen zien en aan anderen kunnen laten zien. Alles in het leven van Jezus staat in het teken van zijn mysterie, te beginnen bij de doeken waarin Hij bij zijn geboorte gewikkeld werd, tot aan de azijn van zijn lijden en de zweetdoek van zijn verrijzenis. Door zijn optreden, wonderen en woorden is geopenbaard dat ‘in Hem de godheid